

Konwersja między wyznaniem chrześcijańskim w germańskich królestwach sukcesyjnych od V do VII w.

Między V a VII wiekiem społeczeństwa w królestwach, które powstały na porzymskim Zachodzie, były niemal całkowicie schryścianizowane, jednak ich chrześcijaństwo nie było jednolite. Przeważający liczebnie Rzymianie byli katolikami, jednak byli rządzani przez germańskich arian. Granice pomiędzy dwoma Kościołami nie były jednak nieprzekraczalne – przez cały okres ich współistnienia jednostki i grupy zmieniały swoją przynależność. To właśnie te konwersje są głównym tematem mojego projektu. Badania nad nimi pozwolą na lepsze zrozumienie i opisanie czynników, które wpływały na przemiany religijne na późnoantycznym Zachodzie.

Historycy do tej pory zastanawiali się nad konwersją przede wszystkim w kontekście problematyki rozprzestrzeniania się wielkich religii uniwersalistycznych w późnym antyku i wczesnym średniowieczu. Wewnętrzna różnorodność chrześcijaństwa była natomiast badana przede wszystkim z punktu widzenia rozwoju doktryny. W efekcie niewiele wiemy o społecznych konsekwencjach tej różnorodności. Jak wyglądały codzienne kontakty katolików i arian? Czy starano się je ograniczać i regulować? Jak te dwie grupy wyznaniowe rozpoznawały swoją odmienną? Na jakim tle wybuchały konflikty? Jestem przekonana, że badając przypadki zmiany przynależności kościelnej można uzyskać wiele odpowiedzi na te bardziej ogólne pytania. Ponadto podejmę się rozwiązania wielu bardziej szczegółowych problemów, które do tej pory nie zostały gruntownie opisane. Co możemy powiedzieć o konwersjach duchowieństwa? Jakie obrzędy towarzyszyły zmianie wspólnoty kościelnej? Co działo się z miejscami kultu i przedmiotami kultowymi po konwersji?

Osiągnięcie celów mojego projektu będzie zależało od możliwie kompletnej kwerendy źródłowej. W źródłach prawnych, zarówno o proveniencji kościelnej, jak i świeckiej, będę szukała regulacji wzajemnych kontaktów pomiędzy kościołem ariańskim i katolickim, śladów różnych strategii mających na celu zwerbowanie nowych konwertytów przez te wspólnoty oraz sposobów kontrolowania procesu konwersji. Ten materiał porównam z konkretnymi przypadkami zmiany przynależności kościelnej, których będę szukać przede wszystkim w źródłach narracyjnych oraz w listach. Ponadto istotnych informacji mogą dostarczyć inskrypcje (np. te mówiące o ponownej konsekracji kościołów, które należały dawniej do heretyków), papirusy (mam tu na myśli papirusy z Rawenny, w których znajduje się dużo świadectw o gockich wspólnotach ariańskich w ostrogockiej Italii), oraz źródła liturgiczne (np. księgi liturgiczne, w których zachowały się opisy obrzędów konwersji).